

Сиротинська А. П., к.т.н., доцент, Міклуха О. Л., к.е.н., доцент
(Національний університет водного господарства та
Природокористування, м. Рівне)

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ АНАЛІТИЧНОГО ІНСТРУМЕНТАРІЮ ОБЛІКОВОЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ ДЛЯ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ

Облікові інформаційні системи є найбільш використовувані серед програмного забезпечення для бізнесу. Проте, їх аналітичні можливості суб'єктами господарювання використовуються недостатньо. У статті досліджений аналітичний інструментарій облікової інформаційної системи та його можливості для мікро- та малих підприємств. Розглянуті етапи обробки та узагальнення даних в програмі «Бухгалтерія для України». Надана характеристика звітів інформаційної системи, що можуть використовуватись з метою покращення якості та прискорення прийняття управлінських рішень. *Ключові слова:* аналіз господарської діяльності, облікова інформаційна система, звіти інформаційної системи, інструментарій облікової інформаційної системи.

Постановка проблеми. Сучасні практики управління базуються на швидкому реагуванні на ризики і зміни ринкового середовища, оперативному аналізі діяльності суб'єкта господарювання, гнучких прогнозах розвитку, що неможливо без застосування програмного забезпечення.

Серед програмного забезпечення у бізнесі облікові інформаційні системи є найбільш використовувані. Проте, наразі аналітичні можливості таких програм, згідно з експертними оцінками і спостереженнями, суб'єктами господарювання недостатньо використовуються. Налаштувавши програмне забезпечення під діяльність користувача можна отримати звіти інформаційної системи, які дозволять провести аналіз господарської діяльності автоматично, що сприятиме якості та оперативності управлінських рішень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сьогодні проблемам використання інформаційних систем для цілей управління суб'єктами господарювання різних сфер діяльності присвячені праці багатьох науковців. С.А. Яремко та О.М. Кузьміна досліджували особливості та характеристики інтелектуальних систем для управління бізнес-процесами [1]. І.В. Перезова інформаційним технологіям від-

водить роль дієвого інструментарію оптимізації бізнес-процесів промислового підприємства на базі наскрізної автоматизації бізнес-функцій, що їх формують [2]. М.П. Войнаренко, Л.В. Джулій, О.М. Кузьміна та Т.В. Янчук запропонували науково-методичний підхід до оцінювання ефективності впровадження інформаційних технологій в інноваційний бізнес-процес [3]. О.І. Пурський, М.О. Цензура, Р.С. Демченко вивчали структуру інформаційного і програмного забезпечення системи управління бізнес-процесами торговельного підприємства та визначили основні елементи організації бази даних системи управління [4].

Невирішені складові загальної проблеми. Проведений аналіз останніх публікацій щодо використання інформаційних систем для цілей управління показав, що переважною більшістю науковців досліджуються особливості корпоративних інформаційних систем. Поряд з цим залишаються поза увагою програми для малого та середнього бізнесу, проблеми повного і оптимального використання їх аналітичного інструментарію.

Метою статті є опрацювання особливостей використання бухгалтерських програм, зокрема програми «Бухгалтерія для України» для аналізу господарської діяльності малого та середнього бізнесу.

Викладення основного матеріалу. За функціональними можливостями інформаційні системи орієнтовані на галузь діяльності суб'єкта господарювання, враховують особливості обробки даних та специфіку показників.

Програми, призначені для використання суб'єктами господарювання певної галузі, не ефективно використовувати підприємствами інших галузей, оскільки є ймовірність, що потрібний функціонал буде відсутній, а наявний – використовуватись не повністю. Для мікро- та малих підприємств інформаційні системи представляють собою типові рішення, тобто набір механізмів для автоматизації операцій, які є типовими для суб'єктів господарювання більшості галузей. Джерелом інформації для управлінців в цих системах слугують облікові дані. Прикладами таких програм є «АБ ОФІС», «Акцент», «Бухгалтерія Інфо-Підприємство», «MASTER: Бухгалтерія», «Управління невеликою фірмою», «Управління торгівлею», «Хепі-Бух» та інші.

Найпопулярніша бухгалтерська програма «Бухгалтерія для України» – це програмний продукт, що побудовано на платформі «1С: Підприємство». Відповідно до рішення СНБО від 28 квітня 2017 року та Наказу Президента України №133/2017, в Україні розробленні нові механізми надання послуг з використання системи в межах зако-

ну.

Для прийняття оперативних управлінських рішень інформаційна система забезпечує формування даних з необхідним ступенем деталізації, який визначає користувач. Таким чином, дозволяє управлінцям отримати узагальнення бізнес-інформації з різними розрізами аналітики.

На рівні користувача система суттєво економить час на вибірку та формування різноманітних звітів для керівництва, надає зведені дані не лише з бухгалтерського й управлінського обліку, а формує аналітичні звіти з можливостями порівнювати показники поточного періоду з минулими, розраховувати планові показники тощо. Так, розділ «Керівнику» у програмі «Бухгалтерія для України» надає готові аналітичні таблиці і графіки.

Процес обробки та узагальнення даних в системі «Бухгалтерія для України» можна умовно поділити на три етапи (рисунок).

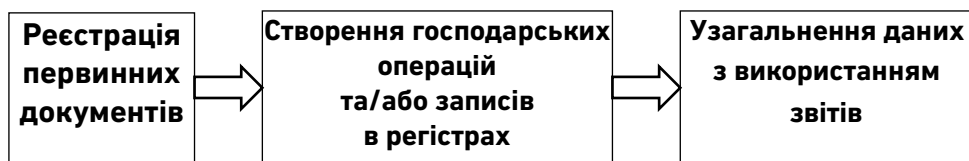

Рисунок. Етапи обробки та узагальнення даних в системі «Бухгалтерія для України»

Дані про бізнес-процеси підприємства вносяться в програму шляхом реєстрації первинних документів, які при збереженні створюють господарські операції та/або записи в регістрах (відомостей, накопичення, розрахунку). Документи фіксують облікову інформацію з використанням рахунків бухгалтерського обліку в розрізі до 3-х видів аналітичних даних (субконто). Інформація господарських операцій та регістрів узагальнюється при формуванні звітів, які є інструментарієм управлінців при прийнятті оперативних рішень. Отже, звіти системи забезпечують керівників підприємства необхідними даними для аналізу та оцінки результатів функціонування бізнесу.

Програма «Бухгалтерія для України» має різноманітний інструментарій використання звітів, які можна поділити на групи:

1) стандартні – звіти, що формуються за даними рахунків бухгалтерського обліку:

- оборотно-сальдова відомість – призначена для узагальнення даних про активи та пасиви на рахунках бухгалтерського обліку;

- оборотно-сальдова відомість по рахунку – дозволяє отримати узагальнення аналітичних даних за визначеним рахунком бухгал-

терського обліку;

- аналіз рахунку (аналіз субконто) – формують узагальненні дані про рух засобів за визначеним рахунком бухгалтерського обліку (об'єктом аналітичного обліку);

- картка рахунку (картка субконто) – відображає господарські операції, зареєстровані з визначеним рахунком бухгалтерського обліку (об'єктом аналітичного обліку);

- універсальний звіт – дозволяє отримати узагальнення даних довідкових, документів, реєстрів;

2) спеціалізовані – узагальнюють дані реєстрів за окремими бізнес-операціями:

- звіти з ПДВ – дозволяють аналізувати податкові зобов'язання та кредит з ПДВ;

- товарний звіт – формує інформацію про надходження товарів та їх реалізацію в роздрібних магазинах;

- звіти про необоротні активи – представляють дані про наявність та рух необоротних активів, їх амортизацію;

- кадрові звіти – відображають дані про працівників;

- звіти по зарплаті – дозволяють аналізувати витрати на оплату праці та страхування;

- звіти з єдиного податку – узагальнюють дані про доходи та витрати платників єдиного податку;

3) регламентовані – фінансові, податкові, статистичні та інші звіти, форми яких регламентовані законодавчо;

4) звіти керівнику – представляють інформацію про доходи, витрати, розрахунки та кошти у зручному для користувача форматі (табличному або графічному).

Слід зауважити, що звіти за рахунками бухгалтерського обліку (стандартні звіти) дозволяють отримати будь-яку інформацію з різним ступенем деталізації даних, відбором та сортуванням показників за довільний період. Вони забезпечують управлінський персонал найбільш повним набором аналітичного інструментарію, але передбачають наявність у них знань особливостей бухгалтерського обліку господарських операцій. Використання стандартних та спеціалізованих звітів неефективне у випадку низького рівня знань керівниками принципів формування облікової інформації.

Регламентовані звіти забезпечують даними за визначений звітний період (місяць, квартал, рік) і є джерелом інформації для розрахунку різних показників результатів діяльності та змін майнового стану підприємства (фінансова звітність). Ці звіти, як правило, формуються у наступному звітному періоді, тому для оперативного уп-

равління бізнесом можуть бути малоефективними.

Звіти керівнику – новітній аналітичний інструментарій системи «Бухгалтерія для України», який дозволяє керівникам отримувати оперативні дані за довільний період про найважливіші об'єкти управління з різним ступенем деталізації, відбору, групування та сортування показників. Ці звіти не вимагають від управлінського персоналу знань особливостей бухгалтерського обліку господарських операцій, що підвищує ефективність їх використання керівниками. У таблиці представлено характеристику звітів керівнику системи «Бухгалтерія для України».

Система забезпечує порівняння інформації в різних розрізах. Можливий аналіз потрібних показників за періодами: день, місяць, квартал, півріччя, рік: за контрагентами (покупцями та замовниками), за номенклатурними групами запасів, товарів, продукції; за видами заборгованості: за видами грошових потоків (надходження та витрати коштів): за видами доходів і витрат. Всі показники можуть бути представлені в графічному вигляді. Це дозволяє управлінському персоналу отримувати структуровані дані про динаміку показників та здійснювати швидке оцінювання тенденцій.

Додаткові оперативні дані щодо собівартості виробництва продукції, виконання робіт, надання послуг можна отримати, якщо звернути увагу на довідки-розрахунки системи «Бухгалтерія для України»:

- калькуляція – відображає склад витрат виробництва продукції (робіт, послуг);
- розподіл непрямих витрат – показує розподіл загальновиробничих витрат на витрати основного і допоміжного виробництва;
- собівартість випущеної продукції і наданих послуг виробничого характеру – представляє розподіл виробничих витрат на собівартість випущеної продукції, виконаних робіт, наданих послуг.

Ці звіти, як правило, формуються з місячною періодичністю, але за вимогою користувача можуть представляти накопичені дані за період з початку року по місяць їх складання. Довідки-розрахунки дозволяють оцінити розмір витрат у складі собівартості продукції (робіт, послуг) та необхідність їх оптимізації.

Таблиця

Звіти керівнику та їх зміст у системі «Бухгалтерія для України»

Елементи звітів	Назва звіту	Дані, що відображаються
Реалізація	Продажі по контрагентам	Доходи від реалізації в розрізі контрагентів з деталізацією за договорами, документами, номенклатурними групами
	Продажі по місяцях	Доходи від реалізації за місяцями за обрані роки
	Продажі по номенклатурних групах	Обсяг продаж в розрізі номенклатурних груп з деталізацією за контрагентами, договорами, документами
	Залишки по складу	Залишки запасів на обрану дату у кількісному та сумовому виразі з деталізацією за складами, рахунками обліку
Кошти	Аналіз руху коштів	Надходження і витрати грошей, а також витрати, за якими відзвітували підзвітні особи, у розрізі видів руху грошей, одержувачів, платників, документів, статей руху
	Витрати коштів	Витрати грошей в розрізі видів та статей руху, суми витрат підзвітних осіб, за які вони відзвітувались
	Залишки коштів	Залишки грошей на банківських рахунках і в касі на певну дату
	Надходження коштів	Надходження грошей у розрізі видів коштів, видів та статей руху
Розрахунки з покупцями / постачальниками	Динаміка заборгованості покупців (постачальникам)	Зміна заборгованості покупців (перед постачальниками) за період без деталізації за контрагентами
	Заборгованість покупців (постачальників)	Заборгованість покупців (постачальникам), сума авансу на початок та кінець обраного періоду, зміна заборгованості у розрізі договорів, рахунків бухгалтерського обліку
	Заборгованість покупців (постачальникам) за договорами	
	Заборгованість покупців (постачальникам) за строками боргу	Поділ дебіторської (кредиторської) заборгованості за періодами виникнення (налагоджується користувачем), суми простроченої заборгованості контрагентів у розрізі договорів
Доходи та витрати	Доходи та витрати	Доходи та витрати, результати діяльності
Обігові засоби	Обігові кошти	Структура оборотних активів

Висновки. Окреслені особливості застосування інструментарію облікової інформаційної системи «Бухгалтерія для України» для проведення аналізу господарської діяльності з метою покращення якості та прискорення прийняття управлінських рішень.

1. Яремко С. А., Кузьміна О. М. Управління бізнес-процесами підприємства засобами інтелектуальних систем. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. Хмельницький, 2018. № 4. С. 43–52. 2. Перезова І. В. Застосування новітніх інформаційних технологій в системі інформаційного забезпечення контролінгу як метасистеми управління промисловим підприємством. *Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності*. Маріуполь, 2018. № 17. С. 50–54. 3. Управління розвитком інноваційних бізнес-процесів за умов використання автоматизованих інформаційних систем / М. П. Войнаренко, Л. В. Джулій, О. М. Кузьміна, Т. В. Янчук. *Маркетинг і менеджмент інновацій*. Суми, 2017. № 4. С. 133–148. 4. Пурський О. І., Цензура М. О., Демченко Р. С. Структура інформаційного та програмного забезпечення системи управління бізнес-процесами торговельного підприємства. *Системи обробки інформації*. Харків, 2015. Вип. 12 (137). С. 165–169.

REFERENCES:

1. Yaremko S. A., Kuzmina O. M. Upravlinnia biznes-protsesamy pidpryiemstva zasobamy intelektualnykh system. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu. Ekonomichni nauky*. Khmelnytskyi, 2018. № 4. S. 43–52. 2. Perevozova I. V. Zastosuvannia novitnikh informatsiinykh tekhnolohii v systemi informatsiinoho zabezpechennia kontrolinhu yak metasystemy upravlinnia promyslovym pidpryiemstvom. *Teoretychni i praktychni aspekty ekonomiky ta intelektualnoi vlasnosti*. Mariupol, 2018. № 17. S. 50–54. 3. Upravlinnia rozvytkom innovatsiinykh biznes-protsesiv za umov vykorystannia avtomatyzovanykh informatsiinykh system / M. P. Voinarenko, L. V. Dzhulii, O. M. Kuzmina, T. V. Yanchuk. *Marketynh i menedzhment innovatsii*. Sumy, 2017. № 4. S. 133–148. 4. Purskyi O. I., Tsenzura M. O., Demchenko R. S. Struktura informatsiinoho ta prohramnoho zabezpechennia systemy upravlinnia biznes-protsesamy torhovelnogo pidpryiemstva. *Systemy obrobky informatsii*. Kharkiv, 2015. Vyp. 12 (137). S. 165–169.

Рецензент: д.е.н., професор Савіна Н. Б. (НУВГП)

Syrotynska A. P., Candidate of Engineering (Ph.D.), Associate Professor, Miklukha O. L., Candidate of Economics (Ph.D.), Associate Professor (National University of Water and Environmental Engineering, Rivne)

FEATURES OF ANALYTICAL INSTRUMENT USE IN THE ACCOUNTING INFORMATION SYSTEM FOR MANAGERIAL DECISION MAKING

Accounting information systems are the most used among business software. However, according to recent expert estimations, their analytical possibilities are not used enough by entities. The software for small and medium businesses, problems of full and optimal it analytical instruments use are studied insufficiently and need to be solved.

The article is aimed to study the features of accounting information systems use, in particular the “Accounting for Ukraine”, for small and medium businesses economic activity analysis. The analytical instruments in the accounting information system and their possibilities for micro and small enterprises are explored. Stages of data processing and generalization in the “Accounting for Ukraine” are considered. Characteristic of the information system statements are presented. They can be used for improvement quality and accelerate to adopt managerial decision making.

***Keywords:* economic activity analysis, accounting information system, information system statements, instruments of the accounting information system.**

Сиротинская А. П., к.т.н., доцент, Миклуха О. Л., к.э.н., доцент
(Национальный университет водного хозяйства и природопользования, г. Ровно)

ОСОБЕННОСТИ ПРИМЕНЕНИЯ АНАЛИТИЧЕСКОГО ИНСТРУМЕНТАРИЯ УЧЕТНОЙ ИНФОРМАЦИОННОЙ СИСТЕМЫ ДЛЯ ПРИНЯТИЯ УПРАВЛЕНЧЕСКИХ РЕШЕНИЙ

Учетные информационные системы являются наиболее исполь-

зுவемы среди программного обеспечения для бизнеса. Однако, их аналитические возможности субъектами хозяйствования используются недостаточно. В статье исследован аналитический инструментарий учетной информационной системы и его возможности для микро- и малых предприятий. Рассмотрены этапы обработки и обобщения данных в программе «Бухгалтерия для Украины». Дана характеристика отчетов информационной системы, которые могут использоваться с целью улучшения качества и ускорения принятия управленческих решений.

***Ключевые слова:* анализ хозяйственной деятельности, учетная информационная система, отчеты информационной системы, инструментарий учетной информационной системы.**
